

Det Anarkistiska Biblioteket

Den sociala revolutionen

Albert Jensen

Albert Jensen
Den sociala revolutionen
1906

Tidningen Brand #10 1906
Utdrag ur Den sociala revolutionen, publicerad i Brand.

sv.anarchistlibraries.net

1906

Innehåll

I	3
II.	9

råmaterialier och verktyg samt dit lämna sina produkter; de kunna producera för privatkunder eller för öppna marknader o. s. v.

I detta som i hvarje annat hänseende skall den största omväxling och föränderlighet kunna råda. Ingenting är oriktigare än att föreställa sig det socialistiska samhället som en enkel obeveklig mekanism, som, när den väl har kommit i gång låter sitt hjulverk rulla alltid i samma tempo. »Samma omväxling i den ekonomiska mekanismen som i våra dagar, är omöjligt i ett socialistiskt samhälle. Endast brådskan och jäktandet, brottningar och förintandet i den moderna konkurrenskampen är afskaffadt och likaså motsatsen mellan utsugare och utsugna.»

Vi ha här i största korthet meddelat ett litet sammandrag ur det intressanta arbetet utan intagande af ståndpunkt i de särskilda frågorna. Måhända återkomma vi med reflexioner och anmärkningar i de frågor vi icke helt kunna följa författaren.

Vi vilja dock uppmana enhvar, som har råd därtill, att förskaffa sig arbetet. Det borde icke saknas på någon ungsocialists, eller någon socialt intresserads, bokhylla.

Denna löneförhöjning i industrien skulle frigöra talrika arbetskrafter, som nu i mellanhandeln finna en parasitisk existens. Af de nära 2 mill. människor, som för närvarande arbeta i handel och samfärdsel samt på värdshus (exemplen gäller Tyskland) skall med tillräckligt höga löner inom industrin möjligen en million blifva fria arbetskrafter, som kunna öfverföras från parasitisk till produktiv verksamhet.

Det är de båda metoderna att öka arbetets produktivitet; upphäfvandet af de parasitiska sysselsättningarna och koncentrerings af produktionen till de mest fullkomnade arbetsplatserna.

Kriserna äro det modärna kapitalistiska produktionssättets värsta gissel som måste undanskaffas med en planmässig reglering af produktion och cirkulation. En viss proportion mellan de olika arbetsgrenarna förefinnes redan; man behöfver icke nu bringa den till stånd, blott göra den fullkomligare och beständig. Problemet blir betydligt förenkladt genom produktionernas koncentrerings i stora företag. Man slipper tusendetal småindustriella företag som skulle göra det ofantligt svårt att hålla en öfverskådlig blick öfver de samhälleliga behofven. I det stället får man endast att göra med ett relativt stort mindretal af företag, hvilket förenklar uppgiften i betydlig grad. Maskinfabrikerna exempelvis får i stället för ett par hundratusen konsumenter endast att göra med några tusen o. s. v. Härigenom blir det lätt att reglera produktionen efter behovet.

Hvad den personliga konsumtionen åter gäller, blir det också här att bygga på det redan befintliga förhållandet. Efterfrågan efter lifsmedel och förnödenhetsartiklar växlar icke mycket från det ena året till det andra, utan är ganska konstant, hvarför detta säkerligen icke skall erbjuda någon svårighet.

Endast ett slags ojämnhets fara för en proletärisk regim, nämligen underproduktion, medan det nu är öfverproduktion som orsakar kriser och stockningar. Därför fick man se till att sådan icke ifrågakom.

Produktionsprocessens grundpelare skall den med maskiner bedrifna storindustrin förblifva, men intet hinder skall läggas för småföretag. Dessa kunna beträffande äganderätten till sina produktionsmedel och afsättningen af sina produkter gestalta sig på de mest olika sätt. De kunna vara underafdelningar af ett kommunalt eller af ett statens stordriftsföretag, från detta hämta sina

Den sociala revolutionen

I.

Så heter ett arbete af den kände tyske socialistiske skriftställaren Karl Kautsky, som nyligen utkommit i svensk öfversättning på Björck & Börjessons förlag. Pris 1: 50.

Kautsky är en trogen lärjunge af Karl Marx, och fasthåller vid alla mästarens teorier, bland hvilkas försvarare han räknas som den talangfullaste. Han håller på den sociala revolutionens historiska nödvändighet, så som Marx med sin katastrofteori förutsagt; på proletariatets fortgående och allt intensivare utplundring, o. s. v.

Mot de socialister, som ensidigt vilja öfverflytta de naturhistoriska evolutionslagarna på samhällslifvet och därmed förklara hvarje revolutionär katastrof som något onaturligt, naturlagarna motsägande, alltså också oförnuftigt, erinrar han om det oriktiga att utan vidare jämföra samhälleliga och naturliga händelser med hvarandra, då säkert hvar och ett af dessa områden har sina egenartade lagar, som icke gälla för det andra. Än mera: katastrofteorierna bli inom naturvetenskapen tillerkända allt större plats i den naturliga utvecklingen. Ett märkligt exempel härpå äro de iakttagelser, som de Vries meddelade på naturforskaremötet i Hamburg för några år sedan. Han hade funnit att arter af växter och djur länge förblifva oförändrade. En del gå under, medan andra »*plötsligt explodera*» för att gifva lifvet åt talrika nya former.

Men vill man, trots allt, ur naturforskarnas hypoteser, genom analogier på samhällsförhållandena, draga slutsatser om revolutionens roll i samhällsutvecklingen, kunde man svara med ett så populärt exempel som födseln, som påtagligen bevisar att äfven »*naturen gör språng*».

Liksom den nya varelsen är frukten af en långsam utveckling från embryots stadium till fostrets fullgångenhet, så är också revolutionen frukten af den småningom sig fullbordande evolutionen. Äfven de samhälleliga organen utveckla sig långsamt. Hvad som plötsligt, med ett slag, revolutionärt kan ändras, är deras funktioner. Idéen om det steg för steg försiggående eröfrandet exempelvis af en ministärs särskilda afdelningar genom socialdemokratien är

ej mindre besynnerlig än det vore att tänka sig ett försök att uppdelade födelseakten i flera månadsvis på hvarandra följande födelseakter, och att i hvar och en af dem frambringas ur fostrets tillstånd ett särskildt organ i det självständiga barnets tillstånd, och att därvid låta barnet förblifva fästadt vid den moderliga nafvelsträngen ända tills det har lärt att gå och tala.

En del socialister mena, att den sociala revolutionens uppfattning icke hvilat på de nyaste sociala företeelserna, som skulle visa, att utvecklingen går emot ett aftagande af motsatsen mellan proletariat och bourgeoisie och att envar nödvändighet af en social revolution upphör.

Frågan om utvidgandet af klassmotsatserna är hufvudsakligen frågan om den stegrande utsugningen. Marx har redan för en människoålder sedan teoretiskt bevisat denna utsugningstilltagande. Denna teori är ännu icke vederlagd. Men äfven stödes denna teori af faktiska resultat, af statistiska siffror, om än dessa äro ytterst sparsamma. Siffror från England visa att arbetslönerna utgöra en ständigt mindre del af hela folkets inkomst. Från 1860 till 1874 utgjorde de i genomsnitt 45 proc., från 1877 till 1891 blott 42 2/3 proc. Utsugningen af de organiserade arbetarna skulle under tiden från 1860 till 1891 stigit så att mervärdesumman istället för 96 proc. då utgjorde 112 proc. Detta pekar på ett gränslöst stegrande af utsugningen och klassmotsatsernas vidgande istället för dess aftagande.

(Vi erinra i detta sammanhang om den i »Brands» juninummer intagna artikeln: »Förbättras arbetarens ställning?» Håri anföres siffror från Amerika, som än bjärtare exemplificera vidgandet af den ekonomiska klassklyftan).

Talet om klassmotsatsernas utjämning är äfven i andra afseenden falskt. Småborgerskapet blir icke längre det förmedlande och utjämnande lagret mellan ytterlighetsklasserna: proletariat och bourgeoisie. »Många af de små handverkarna råka i fullständigt beroende af kapitalet, äro intet annat än hemarbetare, lönarbetare, som i stället för att utsugas i fabrik, slafva i sitt eget hem. Andra, särskildt småhandlare och krogvärdar, förblifva själfständiga, men finna sin kundkrets blott i arbetarekretsar, så att deras existens fullständigt beror af arbetarnes ställning. Dessa sluta sig mer och mer till det stridande proletariatet».

Annorlunda med de småborgarlagar, som ännu icke helt kommit i beroende af kapitalet, men som hotas därmed eller med ruin; särskildt de, som söka

tyvärr blir icke saken fullt så enkel. En proletärisk regim skulle vara nödsakad att göra hvad kapitalisterna nu göra, afsätta en del af årsvinsten till utvidgande af produktionen. En annan del skulle utgå till statskatten, till försäkringsfonder af olika slag, till omorganisering af undervisningsväsendet o. s. v., och mycket af kapitalisternas vinst blef då ej kvar till förhöjandet af arbetslönerna. Det blef därför nödvändigt att öka produktionen utöfver dess nuvarande mått. Olika medel stå härvid tillbuds. De amerikanska trustarna gifva oss härvidlag goda föredömen; de visa oss hur man med ett slag kan höja produktiviteten. Det sker helt enkelt därigenom att man koncentrerar totalproduktionen till de mest fullkomnade företagen och försätter alla andra mindre, lågt stående ur verksamhet. Sockertrusten t. ex. har sedan några år af alla produktionsplatser, som den ägde, blott använt en fjärdedel, och i denna fjärdedel af sina samtliga fabriker har den producerat lika mycket som tidigare i allesamman. Äfven whiskytrusten har förvärfvat 80 stora brännerier och af dessa 80 genast slopat rörelsen vid 68; den har fortsatt driften endast i 12 brännerier, och i dessa 12 brännerier produceras snart mera än tidigare i de 80.

Denna metod, som trusterna kunna bringa till användning endast på ett relativt litet område af produktionen, skulle en proletärisk regim kunna utsträcka till hela produktionens område, då den upphäfver hela den kapitalistiska privategendomen.

Men medan den kapitalistiska produktionen stegras för att tillföra arbetsköparna större dividender, skall den proletäriska regimen utvidga produktionen för att lämna arbetarna större löner.

Medan kapitalistens intresse snarare var att inskränka produktionen, i alla fall hålla den inom vissa gränser, enär för stor produktion, som icke motsvarade afsättningen, skulle komma varuprisen att sjunka, dividender att krympa ihop, driften bli oprofitabel, så ligger det däremot i en proletärisk regims intresse att i högsta möjliga mån stegra produktionen, ty denna vill icke höja profiten utan lönerna. Den skall därför till det yttersta öka antalet arbetare i de bästa företagen, och den kan stegra produktionen där igenom att den låter flera arbetslag efter hvarandra arbeta i ett och samma företag.

Arbetstiden skulle härigenom kunna sänkas till hälften och arbetslönen likväl fördubblas. De amerikanska trusternas stora dividender och arbetsresultat gifva fullgoda skäl för detta påstående.

mist sin karaktär af slafveri och tvång, och arbetstiden på förnuftigt sätt blir förkortad.

En annan faktor är proletarietets disciplin. Är det möjligt att genom denna makt draga arbetaren bort från arbetet för månadslånga faror och gräsligheter, så skall det helt visst genom samma makt lyckas att draga honom tillbaka till arbetet. När ett yrke erkänner nödvändigheten af arbetets oafbrutna regelmässiga fortgång med tanke på samhällets intresse, så är det knappast troligt att en enda af dess medlemmar skall lämna sin post.

Men en proletärisk regim måste reorganisera hela arbetsprocessen. Den måste söka åstkomma att arbetet, som nu är en börda, i stället blir en glädje, att det blir ett nöje att arbeta, att arbetarna med glädje gå i arbetet.

Vid sidan om arbetets dragningskraft måste ännu en annan dragningskraft träda i verksamhet, nämligen arbetets lön. Kautsky menar nämligen att den sociala revolutionen icke genast kan företaga sig att afskaffa penningen. »Penningen», säger han, »är det enklaste hittills kända medel, som gör det möjligt, att i en så komplicerad mekanism som det modärna produktionssystemet med dess oerhördt långt drifna arbetsfördelning förmedla cirkulation af produkterna och dess fördelning bland de enskilda samhällsmedlemmarna. Som medel till cirkulation skall penningen, så länge intet bättre blifvit funnet, förblifva outhärlig».

Men om det finnes pengar och priser på produkterna så skall också arbetet blifva betaldt med pengar, skall det sålunda nödvändigtvis finnas löner. Dock är lönen under en proletärisk regim någonting helt annat än under en kapitalistisk.

Skall emellertid produktionens oafbrutna fortgång tryggas blir det nödvändigt att medels en allmän förhöjning af lönerna binda arbetarna vid produktionen. Men huru?

I England uppgingo år 1891 arbetarnes inkomst i rundt tal till 700 mill. pund sterling och kapitalisternas till 800 mill. Om man antar det gynsammaste förhållandet att arbetarna konfiskerat allt kapitalet och sålunda hela den samlade årsvinsten 1,500 mill. pund sterling tillföle dem som frambrakte densamma - arbetarna, så skulle härigenom arbetslönen kunna ökas till det dubbla. Men

sin kundkrets hos andra samhällslager än proletärernas. Dessa hoppas allt uppfifrån, från de »högre» klasserna och från staten. Servilitet och förtröstan till reaktionen gör dem till fanatiska försvarare af monarkien, kyrkan, adeln. Men samtidigt förblifva de demokrater. Socialdemokratien har ingen bittrare motståndare än denna reaktionära demokrati.

I stället för ett mildrande finna vi således här den tänkbart skarpaste tillspetsning af klassmotsatserna, och en snabbt fortskridande sådan som framträd tydligt och märkbart blott för några få år sedan.

Äfven bönderna splittras i två delar, ett proletariskt och ett egande element. Vår uppgift är att påskynda denna delningsprocess och draga bondeproletariatet till socialdemokratien. Men vi hämma utvecklingen om vi vända oss till hela landtbefolkningen, utan att skilja på de olika klasserna. Utvecklingsgången för bondeklassen är ungefär densamma som för småborgarklassen och de sociala motsatserna mellan egande och proletär tillspetsa sig allt mer.

Men pekar på att intelligensen blir mera arbetarvänlig. Ja, en del sluta sig till socialismen, »*men de söka från det revolutionära proletariatet afsöndra en socialreformerande flygel, alltså arbeta på att spränga och försvaga det*».

»*Det är hittills, praktiskt sedt, den enda verkan af de intellektuellas begynnande omvändelse till socialismen*».

Arbetsgifvarna sammansluta sig och upphäfva konkurrensen mellan sig, icke blott beträffande köparna af deras produkter utan ock beträffande deras arbetare. Härigenom tillspetsas motsatsen till arbetarna.

Arbetslönerna i Amerika ha under årtiondet 1891-1900 sjunkit. Säkerligen en följd af sammanslutningen i trustar och karteller.

Den utländska konkurrensen skärpes; arbetarens utpressning måste därför stegras, så att man må kunna hålla jämna steg med sina konkurrenter. Och för den skull skärpes kampen mot arbetarnas kamporganisationer, fackliga och politiska, som stå i vägen.

Således äfven här icke ett mildrande, utan ett stegrande af klassmotsatserna.

Välmenande optimister se i aktiebolagen ett medel att »demokratisera» kapitalet och att småningom på fredlig väg, utan att man märker det, förvandla detsamma till folk-egendom. »I värkligheten är det ett medel att förvandla till kapital alla de penningar, som småfolket ej behöfver till dagens nödtorft, och ställa detsamma till de stora kapitalisternas förfogande i och för inköp af privata företag, finansväsendets medel att koncentrera industrin i ett fåtal kapitalisters händer». Tack vare aktieväsendet kunna de stora financiererna göra talrika företag beroende af sig och därigenom påskynda förvärfvandet af dessa.

Så exempelvis äga, enligt den engelska tidskriften »Economist» fem män tillsammans öfver 2,700 millioner kronor. Men de behärska tillsammans ett kapital af 27,000 mill., under det allt kapital, som är nedlagt i Förenta staternas banker, järnvägar och industribolag, uppgår till 63,000 mill. Tack vare aktieväsendet råda de sålunda öfver närmare hälften af detta kapital, hvaraf unionens hela näringslif å sin sida beror.

Som alltid, skall äfven denna gång den kris, som i Amerika icke kan utblifva, expropriera de små aktieägarna samt öka och befästa de storas egendom. Med aktiekapitalsformen försvinner också den sista resten af hänsyn, den private arbetsgifvaren ännu bevarar. Arbetarne bli endast siffror som intressera i den mån de kunna invärka på dividenden.

Men England, framhåller man, som enligt Marx är kapitalismens klassiska land, fortgår icke utjämnandet af klasskilnaden där!

England, svarar Kautsky, har redan upphört att vara kapitalismens klassiska land. Andra länder - Amerika och Tyskland - ha i kapitalistisk utveckling gått förbi England. Och dessa visa nu England och andra länder deras kommande utveckling.

För öfrigt tyder allt på att alla drömmier om den »sociala freden» komma att taga en bråd ända i detta land. (Ett färskt exempel: den nyligen afhållna engelska fackföreningskongressens afböjande af obligatorisk skiljedomstol).

Den genomgående tendensen är således öfverallt, icke ett utjämnande af klassmotsatserna, men ett skärpande af desamma.

Hvad jordegendomarna angår, skola de stora kapitalistiskt arbetande landthushållningsföretagen af sig själva genomgå samma utveckling som de andra stora produktionsgrenarna. De skola förlora sina lönearbetare och blifva tvungna att erbjuda staten eller kommunen sin egendom till inköp. De smärre bruken däremot förblifva privat egendom.

Ofta finner man äfven i borgerliga kretsar en sträfvan att förvandla jordegendomen till samhällsegendom, alldenstund det privata monopolet isynnerhet i städerna blir alltmer tryckande och skadligt. Äfven här saknas blott den nödiga makten för att genomföra öfvergången till samhällsegendom. Det segrande proletariatet skall tillföra denna makt.

Möjligheten och nödvändigheten af expropriatorernas expropriation är klar och tydlig. Icke så huruvida man kommer att välja konfiskeringens eller aflösningsens form för denna expropriation. För aflösningsformen tala flera skäl. Allt exproprieradt kapital blef då stats-, kommunal- och föreningskulder. Genom en stark progressiv beskattning skulle man kunna drifva upp denna så högt att den nästan komme att likna en konfiskering af de stora förmögenheterna. Man skulle härigenom bespara de mindre kapitalen från direkt konfiskering och utsträcka konfiskeringsperioden till årtionden, så att den blir fullt verksam först för den nya generation, som vuxit upp under de nya förhållandena och icke längre är hänvisad till att räkna med kapital och räntor. Konfiskeringen förlorar på så sätt sin stränghet, den blir anpassningsmöjligare och mera smärtfri.

Expropriationen af produktionsmedlen är emellertid den relativt enklaste tilldragelsen. Den tarfvar blott den nödvändiga makten. Svårigheten i den proletäriska regimen ligger icke i egendomsfrågan utan på *produktionens* område.

Produktionen får icke afstanna, icke ens för några veckor, utan att hela samhället går sönder. Så uppstår för det regerande proletariatet problemet att trots alla störande inflytelser trygga produktionens fortgång och till fabriker och verkstäder återkalla arbetarna som lämnat dem ryggen. - Med hvilka medel? Helt säkert icke med hungerpiskan eller fysiskt tvång, ty den proletäriska regimen kan aldrig bli tukthusregemente.

Vid återkallandet af arbetarna till fabriker får man räkna med vanan hos folket. Det skall alls icke bli påkostande att återgå till arbetet sedan detta

Ett problem, som en proletarisk regim under alla omständigheter tvingades att först lösa, vore arbetslösheten, som för arbetaren betyder elände, förödmjukelse, förbrytelse. Ett verkligt tillfyllestgörande understödande af alla arbetslösa måste nämligen helt och hållet förändra kraftförhållandet mellan proletariat och bourgeoisie, mellan proletariat och kapital; det gör proletariatet till herre i fabriken. När arbetslöshet icke längre är detsamma som hunger och svält, skulle kapitalisten bli nödgad att gifva efter vid hvarje konflikt och han skulle snart icke längre kunna suga någon profit, något mervärde och således icke finna någon fördel med att vara driftsherre, utan söka att sälja sin rörelse. Staten eller kommunen skulle då förskaffa sig de företag, som af naturliga grunder - t. ex. bergverken, - eller genom arten af sin organisation - t. ex. trusterna - hafva blifvit monopol. En annan del skulle kanske öfvertagas af arbetarna själfva och af dem drifvas i förening.

Lämpligast att göra till statsegendom äro de nationella transportmedlen - järnvägar, ångbåtar - såväl som *produktioner* af råmateriel och halffabrikat - bergverk, skogar, hyttor, maskinfabriker o. d. Dessa äro också de områden där stordriften och kartellbildningen är mest utvecklad. *Bearbetningen* af half-fabrikat och råmaterialier, som äro starkt decentraliserade, torde öfvertagas af kommunerna och de kooperativa föreningarna, då dessa områden äro starkt lokaliserade och mindre lämpa sig för statsdrift.

Utvecklingen har dock tendens att mer och mer göra statsproduktionen under den proletariska regimen till hufvudproduktionsform.

Så långt om eganderätten till stordriftens produktionsmedel. Men hur skall man förfara med *penningkapitalet och jordegendomen*? Penningkapitalet - den del af kapitalet som antar formen af utlånta räntebärande pengar - har icke längre någon mission att fylla och kan utan svårighet med ett penndrag exproprieras.

Samhällets öfvertagande af den kapitalistiska produktionen (såsom man i korthet kan beteckna öfvergången till stats- kommunal- och föreningsegendom) för af sig själf därhän, att en stor del af penningkapitalet förvandlas till samhällsegendom; när man gör ett landtogs eller en fabrik till statsegendom, blifva äfven dess skulder statens. Från att vara privatskulder blifva de statskulder. Är det ett aktiebolag så blifva aktieägarne statens borgenärer.

Motståndarna till den sociala revolutionen måla en så betagande idyll om hur demokratien omärkligt skall öfverföra samhället till socialism genom fackföreningarna, genom Kooperation och genom parlamentarisk aktion.

De ha rätt i att proletariatets makt härigenom växer, men ingalunda att revolutionen öfverflödiggöres härmed. En smula dialektiskt tänkande skulle gifva dem hela sanningen istället för denna halfhet.

Hos motståndarna till den revolutionära utvecklingen stå arbetarnas kooperativa föreningar högt i rop på grund af deras fridsamma natur. Såkerligen kunna de skaffa arbetarna en del fördelar, men det är löjligt att af dem vänta en om ock blott delvis expropriering af kapitalet. Den klass de expropriera är mindre handverkare - exempelvis bagarna - samt småhandlarna. Dessa, som eljes skulle vara lätt vunna för en proletarisk politik, vända sig nu i ursinne mot arbetarna. Det medel som är afsedt till fredlig uppsugning af kapitalismen och till klasskampens upphäfvande, blir till en ny stridsorsak i klasskampen.

»Konsumtionsföreningarna kunna vinna betydelse för proletariatets emancipation där detta bedrifver en kraftig klasskamp, då de äro ett medel att tillföra de stridande proletärererna ökad kraft och makt».

Långt viktigare äro fackföreningarna, mer icke som sociala fredsorganisationer utan som *kamporganisationer*. Endast genom sin kampduglighet kunna de skaffa proletariatet fördelar.

Hur viktigt, ju outhärligt fackföreningsväsendet än är för den kämpande arbetarklassen, kommer dock arbetsgifvareorganisationen, när den nått formen af ett intimt affärs-gemenskap, kartell eller trust, blott alltför lätt äfven för fackföreningen bli oemotståndlig, menar Kautsky.

Äfvenså finner den s. k. municipalsocialismen sina naturliga gränser i den gifna ekonomiska och statliga samhällsordningen. Väl kunna proletärererna i enskilda församlingar betaga förvaltningen de mäst proletärfientliga dragen, men de finna snart sin begränsning icke endast i statsmakten utan äfven i sin egen ekonomiska vanmakt.

Men det politiska området! ropa reformisterna, det vet dock ej af dylika skrankor. Växer icke proletariatets makt årligen!

Helt visst, men hur långt kommer man? Då nyligen Millerand kunde genomdrifva lagstadgad 10-timmars arbetsdag för vissa yrken, prisades detta som en beundransvärd prestation, som blott en *socialistisk* minister vore mäktig. Likväl var detta mindre än den engelska bourgeoislagstiftningen gjort ett halft århundrade förut som infört 10-timmarsdag i textilindustrin och dessutom begränsat barnarbetet till en 6½ timmarsdag.

»*Det enda som på socialreformens område gör snabba framsteg är socialreformatorernas blygsamhet*».

»Parlamentarismen blir allt mera gubbaktig och vanmäktig och kan först då vakna till en ny ungdom och kraft, när det uppstigande proletariatet eröfrar densamma jämte hela statsmakten och gör den tjänlig för sina ändamål. *Parlamentarismen - långt ifrån att göra revolutionen omöjlig eller ens öfverflödigt - behöfver sålunda långt mera själf revolutionen, för att åter blifva lifsduglig*».

Parlamentarismen, facklig och kooperativ rörelse etc., äro dock af oskattbart värde för proletariatet, men blir betydelselöst som medel att förebygga revolutionen.

Konsumtions- och fackföreningarna växa i omfattning, styrka och inflytande, men samtidigt försiggår kapitalets concentration och dess organisering till jättelika monopol ännu snabbare. Man må icke ensidigt stirra sig blind på proletariatets växande makt, ty samtidigt växer kapitalets makt i än hastigare tempo och proletariatet blir alltid styfbarnet som kommer efteråt.

Slutet på denna väldiga maktutveckling kan icke bli något annat än en slutlig, stor, afgörande strid mellan båda, som icke kan sluta förr än proletariatet vunnit segern. Ty kapitalistklassen är öfverflödigt, medan proletariatet är samhällets oundgängliga klass.

När vi ha att vänta de afgörande striderna och under hvilka former dessa komma att ukämpas låter sig svårigen förutsägas. Man kan till en viss grad utforska utvecklingens riktning men icke dess former och tempo.

Med mer säkerhet kan man förutsäga, att den kommande revolutionen kommer att få ett helt annat utseende än sina föregångare. Proletariatet har

att kämpa mot maktmedel sådana världen aldrig förr skådat, framförallt arbetsgifvareförbunden, för hvilka t. o. m. monarker buga, hvilkas kraft blir ännu mera förstärkt genom den moderna storstatens af absolutismen utvecklade maktmedel, byråkrati och armé.

De revolutionära lagren representera icke längre - såsom under tidigare revolutioner - folkets oerhörda flertal gentemot en handfull utsugare. De representera numera endast en klass, proletariatet gentemot hvilket står de utsugande klassernas massa jämte flertalet småborgare och bönder samt en stor del af intelligensen. Den kommer därför att mera få prägel af ett borgarkrig, den ena stora massans kamp mot den andra, men utan krig och massakrer. Ty någon väpnad resning behöfver man icke befara. Militarismen kan numera öfvervinnas endast därigenom att militären själf visar sig opålitlig och icke därigenom att den besegras af det upproriska folket.

Den politiska massträjken tror Kautsky skall komma att spela en stor roll i den framtida klasskampen och i den revolutionära perioden. »Vi gå tillmötes en tid, då gentemot arbetsgifvarnas öfvermakt den isolerade politiska sträjken blir lika så vanmäktig som arbetarpartiernas isolerade parlamentariska aktion gentemot den af kapitalisterna beroende statsmaktens tryck. Det blir ständigt allt nödvändigare att båda fullkomna hvarandra och suga nya krafter ur sin samvärkan».

II.

I den senare hälften af sitt arbete, betitlad: »Dagen efter den sociala revolutionen», undersöker Kautsky den proletära regimens närmaste uppgifter. Han betonar emellertid att titeln icke får ingifva någon den misstanken, att han skulle tro det vara möjligt, att på *en dag* tillvälla sig den sociala makten: »Jag betraktar revolutionen som en historisk process, som under hårda strider kan försiggå under årtionden. Det är dock nödvändigt att söka utforska de problem som den *politiska maktens* eröfring torde gifva oss att lösa, äfven om verkligheten kommer att gestalta sig något annorlunda än här antagits. Man måste metodiskt utgå från det kända och icke från en antagen utveckling, då man förlorar sig i gissningarnas töckniga dimma. Det gäller att undersöka hvad det segrande proletariatet, under den ekonomiska nödvändighetens tryck skulle vara tvingad att göra.